

לכבוד
מנהלי מחוזות
מפקחים כוללים
מנהלי בתי ספר
מרכזי הוראת היסטוריה
המורים להיסטוריה בבתי הספר העל יסודיים הכלליים בחינוך הממלכתי

חוזר מפמ"ר בהיסטוריה, תשע"ז, מס' 1

שלום רב,

**עם פתיחת שנת הלימודים תשע"ז שלוחה לקהל המורים, התלמידים והמנהלים
ברכת שנת לימודים מהנה, משמעותית ופורייה.**

בחוזר:

- א. תכנית סח"ב (סקרנות, חשיבה ולמידה בהנאה) – בחינת בגרות עם חומר פתוח.
- ב. בחינת בגרות מתוקשבת ביחידות הבסיס, שאלון 022281
- ג. שאלות עמ"ר בבחינת הבגרות ביחידות הבסיס, מועד קיץ תשע"ז.
- ד. שאלות השוואה בבחינת הבגרות ביחידות הבסיס, מועד תשע"ז – עדכון
- ה. פיתוח סביבה לימודית מקוונת ללימוד והוראת היסטוריה
- ו. הרחבת תכנית תמר
- ז. מבנה ההיבחנות בבחינת הבגרות בהיסטוריה, יחידות החובה, שאלון 022281 – עדכון
- ח. אשנ"ב (ארגון שנתי של נושאי הלימוד בהיסטוריה) – עדכון תשע"ז
- ט. תכנית הלימודים בחטיבות הביניים – עדכון
- י. מערך השתלמויות תשע"ז
- יא. חידון המכביה
- יב. מערך הדרכה תשע"ז
- יג. קבוצות פייסבוק מקצועיות למורי היסטוריה – למידת עמיתים.
- יד. אתר המפמ"ר
- טו. חומרי למידה מותרים לשימוש
- טז. חומרי למידה מומלצים

המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, פתחה חממה פדגוגית – מרחב לפיתוח רעיונות ויוזמות לגיוון ההערכה בבחינות ולהעשרת ההוראה בכיתה. תחום הדעת שלנו הצטרף לחממה (כמובן!) ומוביל מגוון רחב של חידושים ויוזמות: מגוון רחב של תכניות המרה חלקית ומלאה לבחינות הבגרות, ובה בעת – שילוב שאלות חשיבה, ערכים, מעורבות ורלוונטיות בבחינות הבגרות. מורי ההיסטוריה מוזמנים להתעדכן להצטרף וליזום בתחומים הבאים:

א. תכנית סחל"ב – בחינת בגרות עם חומר פתוח

החל משנה"ל תשע"ז ייבחנו התלמידים המשתתפים בתוכנית סחל"ב (סקרנות, חשיבה, למידה בהנאה) בחלק ההערכה החיצונית (40%), במבחן בגרות ייחודי.¹ תשובות התלמידים תתבססנה על חומר פתוח בו יוכלו לעשות שימוש בעת המבחן. החומר הפתוח יכלול את ספרי הלימוד בהם נעשה שימוש בכיתה, המחברת האישית של התלמיד וכן כל חומרי הלמידה האחרים בעזרתם התקיים תהליך הלמידה.

מטרת המבחן עם החומר הפתוח היא להוציא את מרכיב הזיכרון והשינון מהמבחן בהיסטוריה ולהתמקד בהערכת מיומנויות הלמידה והחשיבה ההיסטורית שרכש התלמיד לאורך תהליך הלמידה כולו. מיומנויות אלה מיושמות על גופי ידע היסטורי ותכנים היסטוריים העומדים לרשות התלמיד בחומר הפתוח שקיים לפניו.

כדי להכין את המורים ואת התלמידים לשינוי המהותי בדרך ההיבחנות, מקיים הפיקוח על הוראת היסטוריה תהליך מתמשך של פיתוח מקצועי, במסגרתו הובהרו כבר בתחילת שנה"ל תשע"ה מה הן מיומנויות החשיבה שתבאנה לביטוי במבחן הראשון שיבוסס על חומר פתוח בשנה"ל תשע"ז. המיומנויות הן שאלת שאלות על ידי התלמיד, ניתוח מקורות היסטוריים מילוליים וחזותיים, השוואה והבעת עמדה. התלמיד יידרש להפעיל בעת היבחנותו מיומנויות אלה תוך מתן מענה על שאלות בנושא תקופת הבית השני ועל סוגיות מתולדות מדינת ישראל.

ראוי ציין כי המורים המלמדים בתכנית סחל"ב היו שותפים לגיבוש התכנית ובניית עקרונות בחינת הבגרות הייחודית.

במהלך תשע"ז נמשיך ונקיים השתלמות למידת עמיתים בהובלתו של גלעד מניב מדריך ארצי.

לדגם הבחינה, ראו אתר המפמ"ר.

¹ תכנית סחל"ב כוללת הוראה הערכה חלופית בית ספרית על 60% מהתכנית, ו-40% בחינת בגרות חיצונית.

ב. בחינת בגרות מתוקשבת ביחידות הבסיס, שאלון 022281

במועד קיץ תשע"ז נקיים לראשונה בחינת בגרות מתוקשבת ביחידות הבסיס, שאלון 022281. הבחינה תכלול מגוון פריטים מקוונים בשאלות המקור.

הבחינה המקוונת מאפשרת למורה ולתלמיד לגוון ולהעשיר את ההוראה והלמידה, לעשות שימוש בפדגוגיה דיגיטאלית ומקלה על תלמידים לקויי למידה. ההצטרפות פתוחה לכלל בתי הספר ולכלל התלמידים, בכפוף לתשתית מתאימה בבית הספר.

בימים הקרובים נפרסם 'קול קורא' לבתי הספר להצטרף לתכנית היבחנות ייחודית זו.

הצטרפות הצוותים מותנית בהשתתפות בהשתלמות ייעודית מקוונת שנקיים בתשע"ז.

הצטרפות הצוותים מותנית בהשתתפות בהשתלמות ייעודית מקוונת שנקיים בתשע"ז. לפרטים נוספים יש לפנות לגלעד מניב: giladmaniv@gmail.com

ג. שאלות עמ"ר בבחינות הבגרות בהיסטוריה, יחידות הבסיס,

שאלון 022281

שאלות עמ"ר (ערך, מעורבות, רלוונטיות) הן שאלות חשיבה מסדר גבוה העוסקות בהיבטים ערכיים העולים מתוך תכנית הלימודים בהיסטוריה. במהלך חודש אוקטובר נפרסם דגמי שאלות עמ"ר. בנוסף, נעסוק בשאלות אלה גם בהשתלמויות המפמ"ר בתשע"ז ובהדרכה הפרטנית בבתי הספר. השאלות הללו תשולבנה החל ממועד קיץ תשע"ז.

ד. שאלת השוואה בבחינת הבגרות ביחידות הבסיס, מועד קיץ

תשע"ז

בקיץ תשע"ז תשולב בבחינת הבגרות ביחידות הבסיס שאלת השוואה המצריכה מיומנויות חשיבה מסדר גבוה. השאלה עשויה להיות חלק משאלת קטע מקור, שאלת הבעת עמדה, שאלת עמ"ר או שאלה 'רגילה'. בהשתלמויות המפמ"ר בתשע"ז נעסוק בהקניית מיומנויות זו בכיתות – בניית קריטריונים להשוואה, איסוף מידע והסקת מסקנות.

ה. פיתוח סביבה לימודית מקוונת ללימוד והוראת היסטוריה

במסגרת ה'חממה הפדגוגית' אנו מתחילים בפיתוח סביבה לימוד מתוקשבת ועשירה הכוללת מגוון רחב של טקסטים, מטלות אינטראקטיביות ומשימות הערכה מתוקשבות. סביבת למידה זו תהיה אף היא ממירת בחינת הבגרות. תשע"ז תהיה שנת הפיתוח הראשונה. לאחריה נזמין את בתי הספר להצטרף למיזם המיוחד, החדשני והמרתק.

4

ו. הרחבת תכנית תמ"ר:

תכנית תמ"ר (תכנית ממירה היבחנות) משלבת בין היבחנות בית ספרית בהיקף של 50% מהתכנית, ובין חלופה בהערכה (חקר, תלקיט, PBL). התכנית קיימת במתכונת חקר מזה כמה שנים ואנו מרחיבים עתה את מגוון דרכי ההערכה החלופית.

בתי ספר המעוניינים להצטרף לתכנית מתבקשים לפנות ליובל קוברסקי, מדריך ארצי:

ykovarsky@gmail.com

ז. מבנה ההיבנות בבחינת הבגרות בהיסטוריה, יחידות החובה,

שאלון 022281 – עדכון

בחינת החובה בהיסטוריה כוללת 4 פרקים, בכל אחד מהם לפחות שאלת קטע מקור אחת. על התלמיד לענות בסך הכל על 5 שאלות, 2 מתוכן, מפרקים שונים, חייבות להיות שאלות קטע מקור.

לבקשת המורים, מבוטלת בזאת ההגבלה לגבי אופן בחירת שאלות המקור.

יודגש כי מועד החורף תשע"ז פתוח לכלל התלמידים ולא רק לאוכלוסיות מיוחדות.

ח. אשנ"ב – ארגון שנתי של נושאי הלמידה בהיסטוריה – עדכון

תשע"ז

אשנ"ב תשע"ז כולל שינויים ושיפורים שמטרתם לעדכן את ההוראה, לבטל כפילויות, לדייק את ההנחיות ולרכז אותן באופן שיאפשר שימוש נוח יותר במסמך מנחה הלמידה וההוראה. המסמך כולל המלצות נרחבות לחומרי למידה מגוונים ברוח ועדת הסיפור השלם (יועדת ביטון), וכן הרחבת ההנחיות להוראת פרקי החובה בנושאי יהודי ארצות האסלם.

לאשנ"ב ראו אתר המפמ"ר:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut Pedagogit/History/hativ/a_elyona](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/History/hativ/a_elyona)

5

ט. תכנית הלימודים בחטיבות הביניים – עדכון

תכנית הלימודים בחטיבות הביניים עודכנה בעקבות המלצות ועדת הסיפור השלם (ועדת ביטון). לתכנית המלאה, ראו באתר המפמ"ר:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut Pedagogit/History/TochnitLimudimvt/TalTashah.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/History/TochnitLimudimvt/TalTashah.htm)

י. מערך השתלמויות תשע"ז

1. השתלמויות מפמ"ר:

בתשע"ז נקיים השתלמויות מפמ"ר ב-19 מרכזי פסג"ה ברחבי הארץ. השתלמויות אלה כוללות 5 מפגשים במרכז הפסג"ה ויום מרוכז בחנוכה, פסח או ביוני (לבחירת המורה מתוך מבחר ימים מרוכזים). ההשתלמות מקנה גמול ומוכרת ליעוז לתמורה' ואופק חדש'. כל בית ספר מחויב לשלוח להשתלמות המחוזית את רכז המקצוע ומורה אחד נוסף לפחות. מנהלי בתי הספר מתבקשים לוודא שצוות ההוראה שלהם, ובראשם רכז המקצוע, אכן עומד במחויבות מקצועית זו. ההשתתפות בהשתלמויות אלה חשובה במיוחד לאור השינויים התכופים באופן הוראת המקצוע, מבנה ההיבחנות ותכני הבחינה (שאלות עמ"ר, שאלות השוואה, שאלות חשיבה 'פתוחות') בחטיבה העליונה ההשתתפות בהשתלמות מפמ"ר אחת לפחות במהלך 4 השנים האחרונות, הינה תנאי לקבלת אישור לבחון בעל-פה בבגרות. מעריכי בחינות בגרות מחויבים להשתתף בהשתלמות מפמ"ר לפחות אחת לשנתיים.

לפירוט מועדי המפגשים הקרובים לאזור מגורכם:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut Pedagogit/History/Hadra/chaVehishtalmuyot/Prissa.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/History/Hadra/chaVehishtalmuyot/Prissa.htm)

2. השתלמויות מקוונות:

לרשות המורים מגוון השתלמויות מקוונות למורי חטיבות הביניים והחטיבות העליונות במודל איחוד מול ייחוד: בניית תלקיט בהוראה – הערכה חלופית; הוראת היסטוריה באמצעות קולנוע (לצוותים המצטרפים לתכנית ההיבחנות המתקשבת); שילוב ערכים ומניעת גזענות בהוראת היסטוריה; בניית פריטי בחינת בגרות. מועד הרישום יפורסם באתר המפמ"ר.

6

3. השתלמות למורי תכניות ההוראה – הערכה החלופית, סחל"ב:

לפרטים יש לפנות לגלעד מניב: giladmaniv@gmail.com

השתתפות מלאה בהשתלמויות אלה הן **תנאי** להשתתפות בתכנית.

4. השתלמות פנים מול פנים ולמידת עמיתים למורים חדשים להיסטוריה:

ההשתלמות תתקיים בפסג"ה ראשון לציון.

לפרטים יש לפנות לטלי שפיגלר: shpigler@gmail.com

יא. חידון המכביה:

שנת תשע"ז היא שנת המכביה ה-20 (תתקיים ביולי 2017).

הפיקוח על הוראת היסטוריה, בשיתוף עם הפיקוח על גיאוגרפיה, אדם וסביבה, יקיים השנה חידון ארצי לתלמידי כיתות ט' בנושא המכביות ותרומתן ליישוב ולמדינת ישראל.

פרטים יפורסמו בקרוב באתר המפמ"ר.

יב. מערך ההדרכה תשע"ז:

לרשותכם מערך הדרכה מגוון – מדריכים המתמחים בנושאים שונים בתכנית הלימודים, מדריכים לשכבות הגיל השונות, לתכניות ייחודיות, מדריכים מחוזיים ומדריכי למידה משמעותית.

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/History/Hadrac

[/haVehishtalmuyot](http://haVehishtalmuyot)

יודגש כי המדריך הוא השותף המקצועי של צוות בית הספר בבניית תכנית הלימודים הבית ספרית (רכיב ה-30%) – בחירת הציר המארגן; בחינת נושאי העומק; בחירת אופן ההוראה- הערכה חלופית והמחוננים. המדריך הוא המלווה את הצוות בבדיקת תוצרי ההערכה החלופית ומחווה דעתו על מידת התאמתם לרמה המקצועית הנדרשת.

יג. קבוצות פייסבוק מקצועיות למורי היסטוריה:

לרשות המורים להיסטוריה שלוש קבוצות פייסבוק סגורות: קבוצת מורי חטיבות הביניים, קבוצת מורי בתי הספר היסודיים וקבוצת מורי החטיבות העליונות. ההצטרפות לקבוצה מותנית בהזדהות מלאה - שם מלא ובית הספר. הקבוצה מהווה במה פעילה ושוקקת חיים לדיונים מקצועיים, שיתוף חומרי למידה, העברת מידע ועדכון שוטף, תקשורת בין המורים לבין עצמם ובינם לבני.

ציבור המורים מוזמן להצטרף באמצעות פנייה אלי בפייסבוק: אורנה כץ אתר.

יד. אתר המפמ"ר

אתר המפמ"ר להיסטוריה מתעדכן תדיר ומהווה כלי עבודה עבור המורים. אנא הקפידו להיכנס לאתר לפחות אחת לשבוע. באתר – מוקדי הלמידה המחייבים; חומרי העשרה; הצעות למערכי שיעור; בחינות בגרות קודמות ולקחים מבדיקתן. כתובתנו:

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/mazkirut_pedagogit/history/mishulchanhamafmar/dvarhamafmar.htm

טו. חומרי לימוד המותרים בשימוש:

ספרי הלימוד עימם אנו עובדים חייבים לעבור אישור מטעם משרד החינוך. בשוק מצויים ספרי לימוד שלא עברו הליך אישור, לטענת ההוצאה מאחר ו"פשוט לא הספיקו". המדובר בתירוצי סרק ואין להשתמש בספרים אלה. רשימת הספרים המאושרים מצויה באתר או"ח ובקישור באתרנו:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/History/TochnitChadasaCate

המיקודיות למיניהן, היוצאות לאור על ידי גופים מסחריים שונים, אינן עוברות תהליך אישור, ועל כן אין לנו כל אחריות על המופיע בהן. תשובות שגויות בבחינות הבגרות אשר מקורן במיקודיות – לא התקבלו בבחינות הבגרות! אנא הזהירו את התלמידים וכמובן הימנעו מכניסה לכיתה עם המיקודיות בהיסטוריה, שכן יש בהתנהלות כזו משום המלצה, ולו סמויה, להשתמש.

טז. חומרי לימוד והעשרה:

פרופ' עדה אהרוני, עידן הזהב של יהודי מצרים – עקירה ותקומה בישראל. מהדורה מקוונת העומדת לרשות המורים:

http://www.tiktakti.co.il/catalog/Egyptian_Jewry/

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

הסרט – רימון הסולחה, סרטה של פרופ' עדה אהרוני:

<https://www.youtube.com/watch?v=8ABi2mPQnXI>

ההצגה – בנות של אבא – הפרהוד, ציונות ועליה לישראל מעיראק. על ההצגה ראו ריאיון עם אורי

גבריאל: <https://www.youtube.com/watch?v=nNjEcpThC48>

8

השחר
תיאטרון רב-תרבותי

הבנות של אבא
מחזה • גילית יצחקי • בימוי • אורי גבריאל

השחקנים

שרון מלכי שמש בתפקיד: מרים	גילית יצחקי בתפקיד: גולי	אורי גבריאל בתפקיד: אליהו
נואית קדם בתפקיד: סיגל	אלי מנשה בתפקיד: דאוד	לירית מאש - בטיש בתפקיד: מול

להזמנת כרטיסים: 050-6398300

www.shachartheater.com • 03-6420955 • hashachar.theater@gmail.com

שנה טובה

והרבה הצלחה,

ד"ר אורנה כץ אתר וצוות מדריכי היסטוריה

העתקים:

ד"ר משה וינשטוק, יו"ר המזכירות הפדגוגית

גבי דליה פניג, ס' יו"ר המזכירות הפדגוגית, ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

דויד גל, ראש אגף בחינות

גבי אלירז קראוז, ראש אגף חברה ורוח